

رابطه‌ی بین باورهای فراشناختی با میزان سازگاری فردی و اجتماعی کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران

سعید غفاری^۱، شعله زکیانی^۲

چکیده

زمینه و هدف: هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه‌ی بین باورهای فراشناختی با میزان سازگاری فردی و اجتماعی کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران است.

روش بررسی: روش پژوهش حاضر توصیفی، از نوع همبستگی بود. جامعه آماری ۵۱ نفر از کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران بود. ابزار پژوهش، پرسش‌نامه‌های سازگاری فردی و اجتماعی کالیفرنیا و باورهای فراشناختی MCQ-30 بود. تحلیل داده‌ها به روش آمار استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون) بود. داده‌ها در برنامه آماری SPSS تجزیه و تحلیل گردید.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که بین سازگاری فردی با متغیرهای باورهای مثبت در مورد نگرانی، کنترل ناپذیری و خطر، خودآگاه شناختی رابطه‌ی منفی هست. اما با متغیر کنترل افکار، ارتباط مثبت بوده و هیچ ارتباطی با متغیر اطمینان شناختی گزارش نشد. ارتباط بین سازگاری اجتماعی با متغیرهای کنترل ناپذیری و خطر، اطمینان شناختی، کنترل افکار مثبت بود. هیچ ارتباطی بین سازگاری اجتماعی و باورهای مثبت در مورد نگرانی دیده نشد. سازگاری اجتماعی با خودآگاه شناختی ارتباط منفی داشت.

نتیجه‌گیری: افزایش متغیر باورهای مثبت در مورد نگرانی باعث کاهش سازگاری فردی شده و بر سازگاری اجتماعی بی‌تاثیر است. افزایش متغیر کنترل ناپذیری و خطر، منجر به کاهش سازگاری فردی و افزایش سازگاری اجتماعی می‌شود. افزایش اطمینان شناختی کتابداران در سازگاری فردی بی‌تاثیر بوده اما در سازگاری اجتماعی آنها تاثیر مثبت دارد. افزایش کنترل افکار در میان کتابداران موجب افزایش سازگاری فردی و اجتماعی آنان می‌شود. افزایش خودآگاه شناختی، منجر به کاهش سازگاری های فردی و اجتماعی کتابداران می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: باورهای فراشناختی، سازگاری، کتابخانه، دانشگاه علوم پزشکی ایران

دریافت مقاله : شهریور ۱۳۹۷

پذیرش مقاله : دی ۱۳۹۷

* نویسنده مسئول :

شعله زکیانی؛

دانشکده علوم انسانی دانشگاه پیام نور
مشهد

Email :
zakiani2004@gmail.com

استفاده از فرایندهای کنترل شناختی اشاره دارد (۷).

Wells و Cartwright-Hatton معتقدند که باورهای فراشناختی یکی از عوامل مهم در توسعه و تداوم اختلال‌های روان‌شناختی است. باورهای فراشناختی به پردازش هیجانی مثل شادکامی، سازگاری و واکنش‌های مربوط به آسیب از طریق تاثیر دانش و باورهای فراشناختی به روی تغییر باورها و نیز تعبیر و تفسیر علایم خاص شادکامی و سازگاری‌ها نقش موثری دارد (۸).

Papajorjiyo و Wells بیان می‌کنند که باورهای فراشناختی با افسردگی، اختلالات روانی، استرس شغلی و وابستگی به سیگار ارتباط دارد (۹). Sternberg معتقد است که توانایی برای به‌کار بردن مناسب اندوخته‌های شناختی، مانند تصمیم‌گیری برای اینکه چگونه و چه وقت تکلیف مشخصی باید اجرا شود، جنبه‌ی محوری هوش است که یکی از مولفه‌های آن عقاید و باورهای فراشناختی می‌باشد (۱۰). Panoura و Philippou فراشناخت را فرایندی می‌داند که افراد به تفکر درباره‌ی افکار خود پرداخته و راهبردهایی مبتنی بر هدف، جهت حل مشکلات اتخاذ می‌کنند (۱۱). Glover معتقد است فراشناخت یک سازه‌ی روان‌شناختی و یک بعد تفکر است که چندین چهره دارد. فراشناخت، دانش یا آگاهی از نظام شناختی خود، دانستن درباره دانستن، تفکر درباره‌ی فکرکردن، اداره‌کردن تفکر، یادگیری چگونه یادگرفتن و گسترش مجموعه‌ای از فرایندهای فکری است که می‌تواند برای حل مسایل جدید، نو و چالش‌برانگیز کاربرد داشته باشد (۱۲).

میرکمالی در کتاب خود چنین بیان داشته که از نظر Kaplan Baron بهداشت روانی (سازگاری) حالت خاصی از روان است که سبب بهبود، رشد و کمال شخصیت انسان می‌شود و به فرد کمک می‌کند که با خود و دیگران سازگاری داشته باشد. هدف اصلی سلامت روانی کمک به همه افراد در رسیدن به زندگی کامل‌تر، شادتر، هماهنگ‌تر، شناخت وسیع و پیشگیری از بروز اختلالات خلقی، عاطفی و رفتاری است (۱۳).

به عقیده Adler سلامت روان یعنی داشتن اهداف مشخص، روابط خانوادگی و اجتماعی مطلوب، کمک به هموعان و کنترل عواطف و احساسات خود (۱۴). خدایاری فرد و همکاران در تحقیق خود مبنی بر گزارش بنیاد مستضعفان چنین بیان کرده که یکی از نشانه‌های اجتماعی شدن، سازگاری اجتماعی است. برای سازگاری

امروزه با مشکلاتی که در جوامع وجود دارد مطالعه و پژوهش در زمینه‌های سازگاری افراد برای بهبود یافتن زندگی آنها از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشد و بدین جهت یکی از راهکارهای مهم در این زمینه پرداختن به باورهای فراشناختی در آنهاست (۱).

سازگاری یک فرایند روان‌شناختی است که بر اساس آن فرد با تمایلات و چالش‌های زندگی روزمره، مقابله می‌کند و یا آنها را در کنترل خود درمی‌آورد (۲). به عبارت دیگر، سازگاری این است که فرد با دیگران طوری رفتار کند که هیچگونه مشکل و درگیری با آنان نداشته باشد.

Battler اظهار می‌دارد که در همه‌ی دوران زندگی خود در هر روز و هر ساعت سرگرم آن هستیم که خود دگرگون شده و دگرگون نشده را با محیط دگرگون شده و دگرگون نشده سازگار کنیم. فعالیتهای شخصی و شغلی در حقیقت چیزی جز عمل سازگاری با خود و دیگران نیست؛ اساساً شخص سازگار، شخصی است که میان خود و محیط مادی و اجتماعی‌اش ارتباط سالم و درست برقرار کند (۱).

سازگاری یک مفهوم عام بوده و به همه راهبردهایی گفته می‌شود که فرد برای اداره کردن موقعیت‌های استرس‌زای زندگی اعم از تهدیدهای واقعی یا غیرواقعی به کار می‌برد (۳).

روان‌شناسی فراشناختی، حوزه اندیشه‌گری نوینی است که پیشینه آن به حدود دهه‌ی ۱۹۷۰ می‌رسد (۴). فراشناخت یک مفهوم چندوجه است و به دانش یا باورهای مربوط به فکرکردن و راهبردهایی که افراد از آنها برای تنظیم و کنترل فرایندهای تفکر استفاده می‌کنند، اشاره دارد (۵). رفتار انسانها مبنای بسیاری از تصمیم‌های اوست. انتخاب، ترجیح و تصمیم‌های ما از اطلاعاتی متأثرند که اثر خود را از طریق سازوکارها و فرایندهای شناختی ناخودآگاه گوناگون اعمال می‌کنند. یکی از این سازوکارهای شناختی، فراشناخت و باورهای مبتنی بر آن می‌باشد. این مفهوم دربرگیرنده‌ی دانش، فرایندها و راهبردهایی است که شناخت را ارزیابی، بر آن نظارت و یا آن را کنترل می‌کند (۶).

Flavell نخستین کسی بود که در سال ۱۹۷۹ اصطلاح «فراشناخت» را مطرح کرد. از نظر وی، فراشناخت هم شامل فرایندهای شناختی و هم شامل تجارب یا تنظیم شناختی است. دانش فراشناختی به اکتساب دانش پیرامون فرایندهای شناختی و دانش درباره نحوه

می‌تواند یک عامل متأثر از راهبردهای شناختی باشد که می‌توان آن را به دیدگاه‌های شناختی موجود در این زمینه ربط داد. هسته‌ی اصلی دیدگاه‌های شناختی درباره‌ی اختلالات روانی (ناسازگاری) چگونگی پردازش اطلاعات در ذهن فرد است (۲۰).

عطادخت و همکاران در پژوهشی به بررسی نقش باورهای فراشناختی و هوش هیجانی نابینایان در پیش‌بینی سازگاری اجتماعی و مقایسه‌ی آن با افراد عادی پرداختند. نتایج این تحقیق نشان داد که بین دو گروه نابینا و افراد عادی از لحاظ متغیرهایی مانند خودآگاه، خودمدیریتی، آگاه اجتماعی و خودآگاه شناختی تفاوت معناداری وجود دارد و هوش هیجانی نابینایان بیشتر از افراد عادی بود. همچنین نتایج نشان داد که مدل پیش‌بینی سازگاری اجتماعی از روی متغیرهای هوش هیجانی و باورهای فراشناخت در افراد نابینا معنادار بود ولی در افراد عادی معنادار نبود (۲۱).

محمدامینی در پژوهشی به بررسی رابطه باورهای فراشناختی با سلامت روانی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر شهرستان اشنویه پرداخت. نتایج نشان داد که فراشناخت با سلامت روانی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان همبستگی مثبت و معناداری دارد. به عبارت دیگر، افزایش در آسیب‌شناسی روانی با تعداد باورهای فراشناختی منفی بیشتر، مرتبط است. همچنین میان نمره‌های سلامت روانی دانش‌آموزانی که در سطوح مختلف فراشناخت قرار داشتند، تفاوت معناداری وجود دارد (۲۲).

به‌پژوه و همکاران در بررسی سازگاری روانی-اجتماعی نوجوانان نابینا گزارش کرده که مشکلات رفتاری، به‌ویژه مشکلات اجتماعی نوجوانان نابینا، به عزت نفس پایین، مفهوم خود منفی و مهارت‌های اجتماعی ضعیف در آنها مربوط است (۲۳).

خواجه پور و یوسفی در پژوهش خود با عنوان «پیش‌بینی میزان سازگاری فردی-اجتماعی نوجوانان بر اساس باورهای فراشناختی» نشان دادند که سازگاری اجتماعی ۴۰ درصد و سازگاری فردی ۱۰ درصد واریانس باورهای فراشناختی نوجوانان را تبیین می‌کنند (۱).

امروزه مطالعات زیادی در زمینه‌ی باورهای شناختی، سازگاری فردی-اجتماعی و دیگر مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی افراد انجام می‌گیرد. اما در این بین کمتر دیده شده که ارتباط بین باورهای فراشناخت و سازگاری فردی-اجتماعی کتابداران مورد بررسی قرار گیرد. کتابداران

اجتماعی تعاریف زیادی ارائه شده، طوری که آن را مترادف با مهارت اجتماعی توصیف نموده‌اند و آن عبارت است از توانایی برقراری ارتباط متقابل با دیگران به طریقی خاص که در عرف جامعه قابل قبول باشد (۱۵). سازگاری اجتماعی، مهمترین جنبه‌ی رشد اجتماعی هر فرد محسوب می‌شود که در تعامل با دیگران، موفقیت شغلی و تحصیلی شخص تأثیر بسزایی دارد (۱۶). اساساً شخص سازگار، شخصی است که میان خود و محیط مادی و اجتماعی‌اش ارتباط‌های سالم و درستی برقرار کند که نتیجه‌اش استقرار ثبات عاطفی برای خود او باشد (۱۷).

Skitka نقل می‌کند که Oromrood در پژوهشی در مورد رابطه بین باورهای فراشناختی و یادگیری دانش‌آموزان به این نتیجه رسید که پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با افزایش خودآگاه فراشناختی‌شان رابطه‌ی مستقیم دارد (۱۸).

قرتبه و همکاران در پژوهشی به این نتیجه رسیده‌اند که سازگاری فردی ارتباطی با جنسیت ندارد اما سازگاری اجتماعی دختران تیزهوش بیش از پسران تیزهوش است (۱۹). دستیابی به اهداف کتابخانه‌های علوم پزشکی که همانا ترویج فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی در میان افراد جامعه است، با وجود آشفتگی‌های عاطفی سازشی کتابداران امری مشکل و غیرممکن است. سازگاری چه به صورت فردی و چه اجتماعی، اثر قابل توجه بر زندگی آتی افراد هم در نقش‌های شغلی و هم در نقش‌های خانوادگی می‌تواند داشته باشد (۱۶). کتابداران با القای باورهای مثبت در مورد حل مسایل نگران‌کننده‌ی مربوط به ارتباط با افراد جامعه، می‌توانند سازگاری بهتری از لحاظ اجتماعی داشته باشند که منجر به پیشرفت حرفه و رسیدن به اهداف کتابخانه‌ها شود. همچنین در مورد باورهای فراشناختی از نوع کنترل‌ناپذیری و خطر می‌توان گفت که کتابدارانی که نسبت به توانایی‌ها و شایستگی‌های خود تردید داشته باشند می‌توانند بر روح و روان آنها تأثیر گذاشته و مانع از ارائه خدمات با کیفیت از سوی آنها به کاربران شوند.

گل محمدنژاد بهرامی و رحیمی در پژوهشی به بررسی اثربخشی آموزش راهبردهای فراشناختی بر سازگاری اجتماعی و خودکارآمدی اجتماعی دانش‌آموزان دختر متوسطه شهرستان نقده پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد که آموزش راهبردهای فراشناختی باعث افزایش خودکارآمدی اجتماعی و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دختر متوسطه شهرستان نقده شد. نتایج همچنین نشان داد که سازگاری اجتماعی

تأثیرگذار است یا خیر؟ این پژوهش رابطه‌ی بین باورهای فراشناختی و سازگاری فردی-اجتماعی کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران را بررسی کرده تا به کتابداران در زمینه سازگاری بهتر با کاربران و محیط کاری و انتخاب باورهای فراشناختی صحیح یاری دهد.

باورهای فراشناختی در این پژوهش عبارت است از: پنج عنصر کنترل‌ناپذیری و خطر، باورهای مثبت در مورد نگرانی، خودآگاه شناختی، اطمینان شناختی و نیاز به کنترل افکار که توسط پرسش‌نامه‌ی MCQ-30 که توسط شیرین‌زاده بومی شده است مورد سنجش قرار گرفت (۲۶ و ۲۵).

سازگاری فردی-اجتماعی در این پژوهش توسط پرسش‌نامه‌ی آزمون روانی کالیفرنیا CPI سنجیده می‌شود. این مقیاس در سال ۱۹۹۵ توسط Clark و Wells و به منظور سنجش سازگاری‌های مختلف زندگی تهیه شده است که دارای دو قطب سازگاری فردی و سازگاری اجتماعی است (۲۷).

روش بررسی

روش پژوهش توصیفی از نوع پژوهش‌های همبستگی می‌باشد. جهت گردآوری داده‌های پژوهش، از دو ابزار پرسش‌نامه‌ی سازگاری فردی و اجتماعی کالیفرنیا و پرسش‌نامه‌ی باورهای فراشناختی Cartwright-Hatton و Wells استفاده می‌شود. آنها ضریب آلفای کرونباخ ابعاد این پرسش‌نامه را از ۰/۷۲ تا ۰/۹۳ و پایایی بازآزمایی آن را در فاصله زمانی ۲۲ تا ۱۱۸ روز ۰/۷۵ گزارش کردند (۲۶). جامعه آماری پژوهش کلیه کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران هستند که تعداد آنها ۵۱ نفر بود، و تعداد پرسش‌نامه‌های تکمیلی ۵۱ فقره بود. به دلیل تعداد کم جامعه آماری، نمونه‌گیری انجام نگرفت و از روش کل‌شماری استفاده گردید. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از برنامه آماری SPSS استفاده می‌شود.

یافته‌ها

در این پژوهش ۵۱ نفر از کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران مورد بررسی قرار گرفتند. در جداول شماره ۱ و ۲ آمار توصیفی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی این کتابداران آورده شده است.

مسئول خدمات‌رسانی و اطلاع‌رسانی به مراجعان هستند. کتابدار باید از کار خود لذت برده و با مراجعان با تبسم و خشنودی برخورد نماید، طوری که افراد جذب کتابخانه‌ها شوند. کتابدار در هر شرایطی برای خدمت به مردم باید مشتاق، مبتکر، دقیق و باپشتکار باشد چرا که برخورد مناسب با مردم در سایه خوشرویی، صبوری و دلسوزی میسر می‌گردد. با داشتن این خصوصیات، کتابدار می‌تواند در هر شرایطی حتی از میان چهار دیواری محقری در یک روستای دور افتاده، فضل و معرفت را به درون جامعه‌اش ببرد. چرا که رسالت کتابدار و دلیل وجود کتابخانه‌ها مثل هر نهاد فرهنگی دیگر کمک به اعتلای فرهنگ و دانش جامعه است. داشتن مهارت‌های تخصصی و علمی کتابدار، شرط لازم است ولی کافی نیست، بلکه مقدم بر آن، شناخت خود و دیگران و داشتن خصوصیات والای انسانی و اخلاقی است (۲۴).

در این پژوهش، سنجش ویژگی‌های فراشناختی همچون باورهای مثبت درباره‌ی نگرانی، اطمینان شناختی، خودآگاه شناختی، نیاز به کنترل افکار و کنترل‌ناپذیری و خطر و تأثیر آن بر میزان سازگاری کتابداران از لحاظ فردی و اجتماعی مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. تا بدین‌وسیله بتوان به آنان در زمینه‌ی سازگاری بهتر و شناخت خود و دیگران و خدمت‌رسانی به‌بینه به مراجعان کتابخانه‌ها یاری رساند.

دستیابی به اهداف کتابخانه‌های علوم پزشکی که همانا دسترسی سریع به منابع علمی حوزه سلامت است، با وجود آشفتگی‌های عاطفی-سازشی کتابداران امری مشکل و غیرممکن است. به همین جهت شناسایی عواملی که می‌تواند بر سازگاری فردی و اجتماعی کتابداران به‌عنوان مهمترین نشانه‌ی سلامت روان تأثیرگذار باشد، حایز اهمیت بوده و ضروری است که مشکلات سازگاری کتابداران، قشری که در ارتباط مداوم و نزدیک با جامعه‌ی محققان هستند، مورد توجه قرارگیرد. بدون شک شناخت عوامل موثر بر سازگاری (سلامت روانی) کتابداران می‌تواند در ایجاد محیط سالم و پویا همراه با پیشرفت‌های شغلی در کتابخانه‌ها کمک‌کننده باشد. در همین راستا مسئله‌ای که ذهن پژوهشگر را مشغول این پژوهش ساخت این بود که کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران تا چه اندازه در ارتباط با کاربران و همکاران کتابخانه سازگاری داشته و دارای رفتار مطلوب در محیط کتابخانه می‌باشند؟ آیا نقش ویژگی‌های فراشناختی کتابداران در سازگاری آنها

جدول ۴: ضریب همبستگی پیرسون جهت تعیین رابطه‌ی بین سازگاری فردی و ابعاد باورهای فراشناختی کتابداران

خودآگاه شناختی	نیاز به کنترل افکار	اطمینان شناختی	کنترل ناپذیری و خطر	باورهای مثبت درمورد نگرانی	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معنی داری (Sig)
۰/۷۳۲**	۰/۴۲۴**	۰/۱۰۸	۰/۲۸۱*	۰/۴۲۰**	سازگاری فردی	۰/۰۰۰
		۰/۴۵۱	۰/۰۴۶	۰/۰۰۲	ضریب همبستگی با سطح معنی داری ۰/۰۵	۰/۰۰۲

**ضریب همبستگی با سطح معنی داری ۰/۰۱

ارتباط معنادار بین باورهای فراشناختی کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران با سازگاری فردی آنان بود، تأیید می‌گردد. تنها بین ویژگی «اطمینان شناختی» با «سازگاری فردی» کتابداران به دلیل داشتن ضریب همبستگی ۰/۴۵۱، ارتباط معناداری وجود نداشت. ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین «سازگاری فردی» با ویژگی‌های «باورهای مثبت در مورد نگرانی»، «کنترل ناپذیری و خطر»، و «خودآگاه شناختی» رابطه‌ی معنادار از نوع منفی بوده است.

در جدول ۴، برای بررسی رابطه‌ی بین سازگاری فردی کتابداران با ویژگی‌های فراشناختی آنان، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج نشان داد که بین سازگاری فردی کتابداران با ویژگی‌های «باورهای مثبت در مورد نگرانی»، «نیاز به کنترل افکار» و «خودآگاه شناختی» به ترتیب با ۰/۰۰۲، ۰/۰۴۶، ۰/۰۰۲، رابطه‌ی معناداری در سطح ۰/۰۱ وجود دارد. همچنین بین «سازگاری فردی» کتابداران با «کنترل ناپذیری و خطر» در سطح معنی داری ۰/۰۵ رابطه‌ی معنی داری وجود داشت. با توجه به این نتایج، فرضیه اول پژوهش که حاکی از

جدول ۵: ضریب همبستگی پیرسون جهت تعیین رابطه‌ی بین سازگاری اجتماعی و ابعاد باورهای فراشناختی کتابداران

خودآگاه شناختی	نیاز به کنترل افکار	اطمینان شناختی	کنترل ناپذیری و خطر	باورهای مثبت درمورد نگرانی	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معنی داری (Sig)
۰/۶۵۵**	۰/۵۶۹**	۰/۴۲۹**	۰/۲۸۴*	۰/۱۶۴	سازگاری اجتماعی	۰/۰۰۰
		۰/۰۰۲	۰/۰۴۳	۰/۲۵۱	ضریب همبستگی با سطح معنی داری ۰/۰۵	۰/۰۰۰

**ضریب همبستگی با سطح معنی داری ۰/۰۱

ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین «سازگاری اجتماعی» با ویژگی‌های «نیاز به کنترل افکار» و «خودآگاه شناختی» رابطه‌ی معنادار از نوع منفی بوده است.

در جدول ۵، برای بررسی رابطه‌ی بین سازگاری اجتماعی کتابداران با ویژگی‌های فراشناختی آنان، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج نشان داد که بین سازگاری اجتماعی کتابداران با ویژگی‌های «اطمینان شناختی»، «نیاز به کنترل افکار»، و «خودآگاه شناختی» به ترتیب با ۰/۰۰۲، ۰/۰۰۰، و ۰/۰۰۰، در سطح معنی داری ۰/۰۱ رابطه‌ی معناداری در سطح ۰/۰۱ وجود دارد. همچنین بین «سازگاری اجتماعی» با «کنترل ناپذیری و خطر» در سطح معنی داری ۰/۰۵ رابطه‌ی معنی داری وجود داشت. این نتایج نیز نشان داد که فرضیه‌ی دوم پژوهش که حاکی از ارتباط معنادار بین باورهای فراشناختی با سازگاری اجتماعی کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران بود، تأیید می‌شد (تأیید فرضیه دوم) تنها بین ویژگی «باورهای مثبت در مورد نگرانی» با سازگاری اجتماعی کتابداران به دلیل داشتن ضریب همبستگی ۰/۲۵۱، ارتباط معناداری وجود نداشت.

بحث

هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی رابطه‌ی باورهای فراشناختی با سازگاری فردی و اجتماعی کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران می‌باشد. جهت بررسی فرضیه‌های پژوهش از تحلیل پیشرفته‌ی آماری همبستگی پیرسون استفاده شد. بررسی فرضیه اول پژوهش، مبنی بر اینکه «بین باورهای فراشناختی و سازگاری فردی کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران، رابطه‌ی معنی داری وجود دارد» باتوجه به نتایج تحلیل همبستگی، داده‌ها نشان می‌دهد که مقدار همبستگی باورهای

را بیشتر برآورد کرده و توانایی و مقابله‌ی خود را در برابر این تهدیدها ناچیز تلقی می‌کنند که باعث شده است بر روی سازگاری فردی آنها تأثیر گذاشته و باعث کاهش این متغیر شده باشد. شاید بتوان عدم امنیت شغلی را یکی از عوامل متأثر بر کنترل‌ناپذیری و خطر کتابداران دانست که نیاز به اثبات این فرضیه در پژوهش‌های بعدی دارد. این نتیجه در راستای پژوهش عطا‌دخت و همکاران و در تضاد با پژوهش گل محمدنژاد بهرامی بود. هیچ رابطه‌ی معناداری بین اطمینان‌شناختی و سازگاری فردی مشاهده نشد. لکن معناداری رابطه‌ی بین ویژگی اطمینان‌شناختی با سازگاری اجتماعی نشان از آن دارد که کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران در نتیجه‌ی خودآزمایی در وظایف محول شده به آنها سازگاری اجتماعی آنها در محیط کار افزوده شده است. معناداری رابطه‌ی بین کنترل افکار با سازگاری فردی و اجتماعی نشان از آن دارد که هر چه کنترل افکار در میان کتابداران بیشتر باشد، که چنین بوده است، سازگاری فردی و اجتماعی آنان زیاد بوده است و همچنین نشان از آن دارد که در صورت عدم کنترل افکار، کتابداران سازگاری فردی و اجتماعی را نداشته و در تلاش‌هایشان در زندگی ناامید و گوشه‌گیر می‌شوند و در نهایت سر تسلیم فرود می‌آورند در حالی که کتابداران این دانشگاه چنین خصلتی نداشته‌اند.

معناداری رابطه‌ی بین خودآگاه‌شناختی با سازگاری فردی و اجتماعی از نوع منفی نشان‌دهنده‌ی آن است که با افزایش خودآگاه‌شناختی، سازگاری فردی و اجتماعی کتابداران کاهش پیدا می‌کند. یعنی پردازش افکار خودمحو‌رانه و توجه افراطی متمرکز بر خود و گوش به زنگی برای رسیدن تهدیدات منجر به فعال شدن باورهای ناکارآمد و نهایتاً به پدید آمدن نشانگان توجه‌شناختی مربوط به سازگاری فردی و اجتماعی کتابداران می‌شود. این نتیجه در تضاد نتایج پژوهش Oromrood نقل شده در تحقیق Skitka بود (۲۰).

منحصربودن اطلاعات پژوهش حاضر به پرسش‌نامه، با توجه به اینکه در این پژوهش از روش‌های خودگزارش‌ده برای داده‌ها استفاده شد، به نظر می‌رسد اگر ابزارهای گردآوری با مصاحبه همراه می‌شد، اطلاعات جامع‌تری حاصل می‌گردید. از دیگر محدودیت‌های تحقیق، تفاوت آزمودنی‌ها به لحاظ شرایط اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و خانوادگی بود که وجود این تفاوتها نیز خارج از کنترل محقق بوده که می‌تواند در نتایج تحقیق اثر بگذارد. پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی

فرانشناختی و سازگاری فردی-اجتماعی کتابداران از نظر آماری معنی‌دار می‌باشد ($P < 0/01$). تنها بین ویژگی «اطمینان‌شناختی» با سازگاری فردی کتابداران ارتباط معناداری وجود نداشت.

فرضیه‌ی دوم مبنی بر این بود که «بین باورهای فرانشناختی و سازگاری اجتماعی کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران، رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد». نتایج نشان داد که بین سازگاری اجتماعی و باورهای فرانشناختی کتابداران رابطه‌ی معناداری در سطح $0/01$ وجود دارد. در تبیین پژوهش حاضر می‌توان گفت که باورهای فرانشناختی با سازگاری فردی-اجتماعی رابطه‌ی مثبت و مستقیم دارد یعنی با تقویت و افزایش باورهای فرانشناخت میزان سازگاری فردی-اجتماعی کتابداران نیز افزایش پیدا می‌کند، بدین‌صورت که تقویت عناصر باورهای فرانشناختی باعث افزایش سازگاری فردی-اجتماعی می‌شود. یافته‌ها نشان داد که بین باورهای مثبت در مورد نگرانی با سازگاری فردی رابطه‌ی معنادار از نوع منفی وجود دارد که نشان‌دهنده‌ی آن است که کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران با القای باورهای مثبت در مورد حل مسایل نگران‌کننده مربوط شغلی می‌توانند به سازگاری فردی برسند، اما این رابطه چون از نوع منفی بوده است، نشان‌دهنده‌ی آن است که با افزایش متغیر باورهای مثبت در مورد نگرانی باعث کاهش متغیر سازگاری فردی می‌شود. این نتیجه در تضاد با نتایج پژوهش گل محمدنژاد بهرامی و رحیمی، و در راستای عطا‌دخت و همکاران بود.

اما بین باورهای مثبت در مورد نگرانی رابطه‌ی معناداری با سازگاری اجتماعی وجود نداشته که نشان می‌دهد که داشتن اطلاعات و عقیده و باورهای مثبت در مورد نگرانی‌های بی‌دلیل منجر به سازگاری اجتماعی نمی‌شود، این نتیجه در راستای پژوهش گل محمدنژاد بهرامی و رحیمی بود.

سنجش معناداری رابطه‌ی بین کنترل‌ناپذیری و خطر در سازگاری فردی و اجتماعی کتابداران نشان از آن دارد که کتابداران در مورد توانایی‌ها و شایستگی‌های خود تردید داشته و بر روح و روان آنها تأثیر گذاشته به گونه‌ای که بر سازگاری فردی و اجتماعی آنها تأثیر گذاشته و این رابطه در سازگاری فردی، بر عکس سازگاری اجتماعی، چون ضریب همبستگی بین آنها منفی بود، نشان از آن دارد که افزایش کنترل‌ناپذیری و خطر باعث کاهش سازگاری فردی و افزایش سازگاری اجتماعی می‌شود. به بیان ساده‌تر کتابداران تهدیدهای کاری و محیطی

موجود در این زمینه ربط داد. هسته اصلی دیدگاه‌های شناختی درباره اختلالات روانی (ناسازگاری)، چگونگی پردازش اطلاعات در ذهن فرد است. اگر نظام باورهای فرد کارآمد باشد، اطلاعات به گونه‌ای دقیق در ذهن او پردازش می‌شوند که نتیجه‌ی آن رفتار مطلوب است، اما اگر در پردازش‌ها و ادراک‌های فرد مشکلی وجود داشته باشد، نتیجه‌ای به جز هجان ناخوشایند و رفتار مخرب نخواهد داشت.

به لحاظ کاربردی یافته‌های این پژوهش می‌تواند تأثیرات عملی مهمی بر تغییر باورهای فراشناختی مرتبط با سازگاری داشته باشد و در پرتو این یافته‌ها، مدیران و مشاوران می‌توانند با برگزاری برنامه‌های آموزشی و تهیه بروشورهای مربوط با هدف اصلاح و تغییر باورهای فراشناختی ناکارآمد، از بروز و تداوم رفتارهای ناسازگار که آسیب‌های روانی، خانوادگی، اجتماعی و اقتصادی جدی در پی دارد، پیشگیری کنند.

برای تعمیم بهتر نتایج، پیشنهاد می‌شود این پژوهش روی تمامی کارکنان دانشگاه علوم پزشکی ایران و سایر دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور در راستای مقایسه روحیات کارکنان و میزان سازگاری آنها انجام شود.

مواجه بود. از آنجا که نمونه‌ی آن جمعیت کتابداران دانشگاه علوم پزشکی ایران بود، در تعمیم نتایج به دیگر کارکنان دانشگاه باید احتیاط شود. همچنین این پژوهش از نوع مطالعات همبستگی است که نتیجه‌گیری علی در مورد یافته‌ها را دشوار می‌سازد.

نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی ایران با توجه به تعداد زیاد دارندگان مدارک کارشناسی و کارشناسی ارشد رو به تخصص‌گرایی پیش می‌رود و دانشگاه علوم پزشکی ایران در این زمینه بسیار خوب عمل کرده، و با توجه به اینکه بیش از سه چهارم این کتابداران دارای رشته تحصیلی کتابداری و اطلاع‌رسانی «سابق» و «علم اطلاعات و دانش‌شناسی» هستند، امید است که بتوانند در ارائه خدمات و منابع به مراجعان بهتر از پیش کار کنند، به‌خصوص که نتایج پژوهش نشان می‌دهد که اکثر نیروی کتابدار این کتابخانه‌ها در رده سنی ۴۰-۳۱ سال قرار دارند که، این امید را دوچندان کرده است. سازگاری اجتماعی یک عامل متأثر از راهبردهای شناختی می‌باشد که می‌توان آن را به دیدگاه‌های شناختی

منابع

1. Khajepour L & Yousefi E. Prognosis of adolescent individual-social adjustment based on metacognitive beliefs, Bandar Abbas: National Conference on Educational and Research New Approaches to Education, 2017.
2. Dortaj F, Masaebi A & Asadzadeh H. The effect of anger management training on aggression and social adjustment of 12-15 years old male students. *Journal of Applied Psychology* 2010; 3(4): 62-72 [Article in Persian].
3. Sadok BJ, Sadok VA, Roiez P. "Editor: Rezaie F". *Psychoanalysis of behavioral sciences-clinical psychiatry*. 11th ed. Tehran: Arjmand; 2018: 86-97 [Book in Persian].
4. Ahmadi A, Chalabianlou GH & Atapour H. The relationship between metacognitive beliefs, motivation for progress and creativity in Students, Mashhad: The First National Conference on Cognitive Science in Education, 2011.
5. Azevedo R, Moos DC, Johnson AM & Chauncey AD. Measuring cognitive and metacognitive regulatory processes during hypermedia learning: Issues and challenges. *Educational Psychologist* 2010; 45(4): 210-23.
6. Karinmnejhad Niaragh S. The study of the relationship between metacognitive beliefs and behavioral procrastination with decision making problems in Tehran boys' high school [Thesis in Persian]. Tehran: Allame Tabatabai University; 2012.
7. Flavell JH. Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive-developmental inquiry. *American Psychologist* 1979; 34(10): 906-11.
8. Cartwright-Hatton S & Wells A. Beliefs about worry and intrusion: The meta-cognitions questionnaire and its correlates. *Journal of Anxiety Disorders* 1997; 11(3): 279-96.
9. Papageorgiou C & Wells A. An empirical test of a clinical metacognitive model of rumination and depression. *Cognitive Therapy and Research* 2003; 27(3): 261-73.

10. Sternberg RJ. Metacognition, abilities, and developing expertise: What makes an expert student? *Instructional Science* 1998; 26(1-2): 127-40.
11. Panaoura A & Philippou G. The construct validity of an inventory for the measurement of young pupils' metacognitive abilities in mathematics, South Africa: International Group For the Psychology of Mathematics Education, Paper Presented at the 27th International Group for the Psychology of Mathematics Education Conference Held Jointly with the 25th PME-NA Conference, 2003.
12. Glover JA, Ronning RR & Reynolds CR. *Handbook of creativity*. New York: Plenum; 1989: 53-75.
13. Mirkamali SM. *Human relations in the school*. 4th ed. Tehran: Yastaroon; 2002: 47-83 [Book in Persian].
14. Adler A, "Editor: Zamani Sharafshahi H". *Individual Psychology*. 2nd ed. Tehran: Pishgam; 1998: 168-201 [Book in Persian].
15. Khodayarifard M, Nasefat M, Ghojari Bonab B, Shokuhi yekta M & Behpajoo, A. The related factors with social adaptation among devotee and non-devotee's children in Tehran. Tehran: The Final Report of Research for Bonyad Mostazafan, 2002.
16. Basir Shabestari S, Shirinbak I, Sefidi f & Sherkat Dalir H. Evaluation of the relationship between educational development and social adjustment among Qazvin dental students in 2010-11. *Quarterly Journal of Medical Education Developing* 2013; 6(11): 1-10 [Article in Persian].
17. Shoari Nejad AA. *Developmental Psychology*. 19th ed. Tehran: Etela'at; 2009: 185-279 [Book in Persian].
18. Skitka LJ. Do the means always justify the ends, or do the ends justify the means? A value protection model of justice reasoning. *Personality and Social Psychology Bulletin* 2002; 28(5): 588-97.
19. Ghartappeh A, Talepasand S, Kajbaf MB, Abolfathi M, Solhi M & Gharatappeh SH. Relationship between personal and social adjustment with locus of control and gender in intelligent high school student. *Journal of Health Education and Health Promotion* 2015; 3(2): 159-65 [Article in Persian].
20. Golmohammadnezhad Bahrami GHR & Rahimi E. Studying the effectiveness of metacognitive strategies training on social adjustment and social self-efficacy of female high school students in Naghadeh. *Quarterly Journal of Educational Sciences* 2016; 9(35): 65-81 [Article in Persian].
21. Atadokht A, Sheikholeslami A, Hoseini S & Jokar N. The role of meta-cognitive beliefs and emotional intelligence in predicting social adjustment in the blind and its comparison with normal people. *Quarterly Psychology of Exceptional individuals* 2015; 5(17): 151-68 [Article in Persian].
22. Mohammad Amini Z. Investigating the relationship between metacognition beliefs with mental health and academic achievement in male students of the city of Oshnaviyeh. *Journal of Educational Innovations* 2007; 6(19): 141-54 [Article in Persian].
23. Behpajhooh A, Kahanjani M, Heidari M & Shokoohi Yekta M. The effect of social skills training on self-esteem of visually impaired male students. *Quarterly Research in Psychological Health* 2007; 1(3): 29-37 [Article in Persian].
24. Malekian V. What is librarianship? Who is librarian? Available at: <https://pr.kums.ac.ir/fa/article/394/%DA%A9%D8%AA%D8%A7%D8%A8%D8%AF%D8%A7%D8%B1%DB%8C%DA%86%DB%8C%D8%B3%D8%AA%DA%A9%D8%AA%D8%A7%D8%A8%D8%AF%D8%A7%D8%B1-%DA%A9%DB%8C%D8%B3%D8%AA>. 2014.
25. Shirinzadeh S. Comparison of meta-cognition beliefs and responsibility in obsessive-compulsive disorder patients, generalized anxiety disorder and normal people [Thesis in Persian]. Shiraz: Shiraz University; 2006.
26. Wells A & Curtwright-Hotton S. A short form of the metacognition questionnaire: Properties of the MCQ-30. *Behavior Research and Therapy* 2004; 42(4): 385-96.
27. Clark DM & Wells A. A cognitive model of social phobia. Available at: <https://psycnet.apa.org/record/1995-98887-004>. 1995.

The Relationship between Iran University of Medical Sciences Librarians' Level of Individual-Social Adaptability and Metacognitive Beliefs

Saied Ghaffari¹ (Ph.D.) - Sholeh Zakiani² (M.S.)

¹ Associate Professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Humanities, Payam-e-Noor University of Qom, Qom, Iran

² Master of Science in Knowledge and Information Science, Faculty of Humanities, Payam-e-Noor University of Mashhad, Mashhad, Iran

Abstract

Received: Aug 2018

Accepted: Dec 2018

Background and Aim: The purpose of this study was to investigate the relationship between metacognitive beliefs and individual-social adaptability among Iran University of Medical Sciences librarians.

Materials and Methods: The research method was descriptive correlational. The statistical population of this study included 51 librarians of Iran University of Medical Sciences. The research tool was the California Individual and Social Adjustment Questionnaire and meta-cognitive beliefs of Wells and Cartwheel-Hatton. Data were analyzed by inferential and descriptive statistics (Pearson correlation coefficient) and SPSS.

Results: The results showed that there was a negative relationship between individual adaptability and the variables positive beliefs about worries, uncontrollability and risk, and cognitive self-awareness. With the variable thought control, the relationship was positive, but there was no relationship with the cognitive reliability variable. Between social adjustment on the one hand and irregularity and risk variables, cognitive reliability, and thoughts control on the other hand the relationship was positive. There was no relationship between social adaptability and positive beliefs about worries. However, social adaptability was negatively related to cognitive self-awareness.

Conclusion: Increasing the variable of positive beliefs about worries reduces individual adaptability, but has no effect on social adaptability. Increasing the uncontrollability and risk variable reduces individual adaptability, but increases social adaptability. Cognitive enhancement of librarians is ineffective in individual adaptation, but has a positive impact on social adaptability. Increasing control of thoughts among librarians will increase their individual and social adaptability. Increasing cognitive self-awareness leads to the reduction of the individual and social adaptation of librarians.

Keywords: Metacognitive Beliefs, Adaptability, Library, Iran University of Medical Sciences

* Corresponding Author:
Zakiani SH
Email:
zakiani2004@gmail.com